

O sastavu, jačini i naoružanju nemačkih jedinica upotrebljenih u Vršcu⁴, ne računajući delove Grupe »Dinsing«³, izvestiti Grupu 1. 10.

Grupa »Šnekenburger«
Pov. OBr. 326/516/44.

.. e

– ji

⁸3) Qu

4) Ic

BR. 140

DOPUNA DIREKTIVE KOMANDANTA JUGOISTOKA OD 30. SEPTEMBRA 1944. VOJNOUPRAVNOM KOMANDANTU JUGOISTOKA ZA ODBRANU BEOGRADA¹

STROGO POVERLJIVO

Komandant Jugoistoka
Ia str. pov. br. 0289/44

H. Qu. 30. 9. 44.
6 primeraka
4. primerak

STROGO POVERLJIVO
Samo po oficiru!

Koncept

Vojnopr. k-tu Jugoistoka
gospodinu gen.[eralu] pe-
š[adije] Felberu

K-t Jugoistoka

(K-da GrA »F«)

Prim.: 30. 9. 44.

Ia/KTB Br. str. pov. br. 50/44.

Prim.: 4 Pril. 0

PREDMET NAČELNIKA XXXVIII

Kao *dopunu* instrukcije od 26. 9 /Ia, str. pov. br. 0284/44³ dajem sledeće smernice za dalje vođenje borbe, kao i za odgovarajuće pripreme na području gde je nadležan vojnopr. k-t Jugoistoka:

⁴ Vršac su oslobodila 2. oktobra 1944. delovi 10. streljačkog korpusa Crvene armije, u sadejsitvu s Beloorkvankim i Vršačkimi NOP odredom (vidi Grupa autora, *Drugi svetski rat*, knj. 4, str. 432; Grupa sovjetskojugoslovenskih autora, *Beogradska operacija*, str. 174).

⁵ Duenising

⁶ i ⁷ Četiri nečitka parafa.

⁸ Podaci pod 3) i 4) dopisani rukom.

¹ Snimak originala (pisanog na mašini) u AVII, NAV-T-311, r. 191, s. 65]-4.

² Četvrtasti pečat.

³ Redakcija ne raspolaže tom instrukcijom.

1.) Jak pritisak neprijatelja na liniju Negotin — Štajerdorf — Denta — Jaša Tomić, kao i koncentracija bandi u rejonu Valjeva, prinuđavaju nas da računamo sa mogućnošću *koncentričnog napada na Beograd*. Sasvim su očigledne prednosti, kako na vojnom tako i na političkom polju, koje bi Sovjetska Rusija mogla izvući iz zauzimanja Beograda.

2.) *Naš odgovarajući razvoj snaga* odugovlači se. *U dovođenju* su sledeće snage:⁴

a) Glavnina 18. pol.[icijskog] brd.[skog] puka (samo uslovno upotrebljiv protiv spoljnog neprijatelja),

b) 117. lov.[ačka] div.[izija] (bez velikih-borbenih iskustava),

c) jedna grupa, jačine puka, iz 104. lov.[ačke] div.[izije] (za sada još uvek angažovana u severnoj Grčkoj),

d) Gren[adirska] puk »Rodosa« (bez teškog naoružanja i slabo pokretljiv) transportuje se vazdušnim putem,

e) jedna pukovska grupa iz 297. peš[adijske] div[izije] (još u južnoj Albaniji i Makedoniji).⁵

U vezi toga potrebno je:

a) da *sve* komande i ustanove svim silama pospešuju i ubrzavaju prevoženje,

b) da *svaki* prispeli deo trupe *neodložno* bude osposobljen za borbenu upotrebu i da u prvo vreme bude u gotovosti za odbranu šireg područja. Naročito je važno da se svi delovi trupa koji nisu u divizijskim sastavima čvrsto vežu energičnim odgovarajućim naređenjima.

3.) Neposredne pripreme za odbranu Beograda obuhvataju:

a) izradu položaja za odbranu šireg područja, kao i za neposrednu odbranu grada sa težištem *severno* od Dunava.

Za ovaj zadatak treba angažovati stanovnike Beograda, Organizaciju »Tot« i sve trupe s drugih strana koje nisu u punom obimu zauzete. Beograd mora u najkraće vreme postati tvrđava u pogledu izrađenih fortifikacijskih objekata. Sa najvećom energijom forsirati ugrađivanje svih raspoloživih posadnih oruđa, naročito protivoklopnih, i to tako da čine jedan protivoklopni front, te prići obuci posluga, formiranih od prispelih i zatečenih vojnika. Pokretna teška protivavionska artiljerija, angažovana za protivvazдушnu odbranu, mora biti u stanju da na znak uzbune, raščlanjena u protivvazdušne

⁴ Detaljnije o prebacivanju nemačkih jedinica iz Grčke u širi rejon Beograda vidi dok. br. 142.

⁵ Reč je o Borbenoj grupi 524. grenadirdkog puka 297. pešadijske divizije (vidi dok. br. 168; tom IV, knj. 31, dok. br. 105, obj. 67).

grupe, izade na pripremljene položaje u dubini spoljnog odbrambenog pojasa. Pored toga, u spoljnjem pojasu Beograda (širi pojas odbrane Beograda) sva mesta koja su zaposlele trupe moraju biti uređena za kružnu odbranu, te se mora proveriti postojanje jasnih uputstava za odbranu, a najvažniji saobraćajni čvorovi u Banatu (Pesarovic⁶, Bela Crkva, Vršac, Bečkerek) moraju, dopremanjem teškog oružja (protivoklopnog), biti tako čvrsti u odbrambenom pogledu da oni, pod komandom probranih komandanata, budu u stanju da se i prema nadmoćnom neprijatelju pokažu kao bedem koji odoleva talasima;

b) treba organizaciono obuhvatiti sve za borbu sposobne nemačke ljude i detaljno pripremiti njihovo angažovanje bilo na spoljnoj odbrani grada bilo u odbrambenim blokovima u unutrašnjosti grada. Obezbediti sprovođenje ovih mera svakodnevnim delimičnim probama i brojnim uzbunama punog obima. Ove vežbe mora da imaju za osnovu situacije koje pretpostavljaju oklopljenog neprijatelja koji dolazi iz severoistočnog i severozapadnog pravca, pored toga još i bande koje nastupaju i s jedne i s druge strane Save, a istovremeno i ustanak nekih u grad prokrijumčarenih, dobro naoružanih bandita. Svakom vojniku treba da bude jasna ozbiljnost situacije, a isto tako treba da mu budu jasni i nesumnjivi izgledi na uspeh ako se pruži planski otpor i preduzme protivnapad.

c) Svakako da treba blagovremeno ojačati Štab odbrane Beograda artiljerijskim komandantom, komandantom protivavionske artiljerije i inženjerijskim oficijom.

U vezi ovoga, u slučaju neposredne opasnosti, a po posebnom naređenju, javljaju mu se i pretpotčinjavaju:

aa) artiljerijski oficir iz komande za Jugoistok sa adutantom.

bb) jedan komandant protivavionskog puka, koga će odrediti Komanda vazduhoplovstva Jugoistoka,

cc) jedan štabni inženjerijski oficir koga odredi inspektor kopnenog utvrđivanja za Istok.

4.) Predviđa se da će se ova lokalna situacija, nakon preduzimanja i sprovođenja mera navedenih pod 2.) i 3.), postepeno poboljšavati. Tamo gde još nema dovoljno snaga za odbranu frontova — kao što je slučaj severno od Dunava i u zapadnoj Srbiji — važno je da se u prvo vreme vodi borba za dobitak u vremenu. Za ovakav zadatak pogodno je izvođenje *pokretnih borbenih dejstava*. Međutim, pitanje izvođenja

⁶ Piše: Pessarowitz. Redakcija nije mogla da sa sigurnošću ustanovi na koje se to mesto odnosi. Verovatno: Perlez kod Zrenjanitna.

pokretnih borbenih dejstava je stvar isključivo viših komandi. Sama trupa mora dobiti nedvosmislena naređenja za odbranu ili za napad. Ne treba se osvrutati na *gubitke* u ljudstvu i materijalu ako ti gubici u izvesnoj meri odgovaraju gubicima nanesenim neprijatelju i dobitku u vremenu. *Korišćenje zemljišta i sopstvene pokretljivosti* omogućavaju uspehe i protiv daleko nadmoćnijeg neprijatelja. Biće mogućnosti da se neprijatelj obmane. Bezobzirnim usmeravanjem težišnih dejstava na uvek druga i sve nova mesta moguće je naneti neprijatelju teške udarce koji će za duže vreme ukočiti njegovu inicijativu. Iskustvo je pokazalo da čuvanje (od napora) trupe angažovane u pokretnim dejstvima prouzrokuje veće gubitke nego kad svaki pojedinac napregne svoje snage do krajnjih granica. S obzirom na ovo, više nema, za sada, odmaranja ni spavanja. Preko dana se vodi borba, a noću se maršuje. Ako oficiri i podoficiri ne mogu da odgovore ovakvim zahtevima, treba ih smeniti i na njihovo mesto postaviti poletne ljude, pa makar oni bili i suviše mladi.

5.) Sledeći uslov za izvršenje zadataka sa ciljem da se spreči približavanje neprijatelja ili bar da se to približavanje za duže vreme odgodi jeste uspostavljanje, održavanje i korišćenje pouzdanih *veza*. Situacije koje se stalno menjaju zahtevaju brze odluke, koje samo u tom slučaju mogu biti donesene blagovremeno i u skladu sa situacijom ako se raspolaže sa najnužnijim podacima za procenu situacije. Za ovo je od odlučujućeg značaja aktivnost generalštabnih oficira, adutanata i oficira za vezu, te, u slučaju potrebe, tu aktivnost treba povećavati i uz primenu drastičnih sredstava. Slušanje radio-saobraćaja potčinjenih i susednih jedinica ima pri ovome veliki značaj. Pomoćna sredstva izveštavanja kao što su izabrana linija za pokazivanje ciljeva po karti, tablica signala, itd., mora da budu poznati svima ili da se vrlo brzo usvoje.

6.) Zaprečavanja i rušenja saobraćajnih veza severno od Dunava su hitna i od bitne važnosti od onog momenta kada putevi i železničke pruge više ne mogu poslužiti za izvođenje naših borbenih dejstava. Vojnoupr. k-t Jugoistoka regulisaće prema svojoj oceni hitnost, vreme i odgovornost [za zaprečavanja i rušenja]. Ako neprijatelj izvrši nagle prodore, svaka *trupa* ima pravo da na svoju inicijativu izvrši rušenja, ako to u pogledu određenih, operativno važnih objekata nije izričito zabranjeno. Zaprečavanja *operativnog* značaja *južno* od Dunava vezana su za prethodno odobrenje Komande Jugoistoka.

Baron fon Vajks
general-feldmaršal

Dostavljeno:

Vojnoupr. k-tu Jugoistoka	1. prim.
K-di vazd. Jugoistoka	2. „
K-tu vazd. severnog Balkana	3. (Nije primio instrukciju od 26. 9.)
KTB	4. „
Ia (koncept)	5. „
Rezerva	6. „

BR. 141

NAREĐENJE ARMIJSKE GRUPE »FELBER« OD 1. OKTOBRA 1944. ŠTABU OPERATIVNE GRUPE »ŠNEKENBURGER« ZA DEJSTVA U BANATU I ZA POTČINJAVANJE JEDINICA¹

STROGO POVERLJIVO

12 primeraka

poverljivo — posle prijema strogo pov.
1. 10. 1944

HITNO

**ŠTABU OPERATIVNE GRUPE
»ŠNEKENBURGER«²**

1) General-potpukovnik Kilvajn³ sa Štabom divizije »Brandenburg« preuzima s važnošću od ovog trenutka komandovanje nad nemačkim jedinicama koje su angažovane u rejonu Bečkerek.⁴ On će biti potčinjen Štabu operativne grupe »Šnekenburger«.

2) *Linija razgraničenja:*

a) prema 92. mot. gren. brig. Resica — Moravica — Uzdin — ušće Tise (mesta prema div. »Brandenburg«),

b) prema 4. SS pol. oki. gren. diviziji (LVII tenk. korpus) Karansebes — Libling — Otelek — Melenci — Bačke

¹ Sniimak originala (pisanog na mašini) u AVII, NAV-T-501, r. 257, s. 169—70.

² Nazvana je po generalu Viliju Šnekenburgeru, šefu Nemačke vajne misije u Bugarskoj.

³ Tada je bio komandant divizije »Brandenburg«.

⁴ Sada: Zrenjanin.